Грамадазнаўства

Вучэбны дапаможнік для 11 класа
агульнаадукацыйных устаноў
з беларускай мовай навучання

Пад рэдакцыяй доктара філасофскіх навук,
прафесара М. І. Вішнеўскага

Дапушчана
Міністэрствам адукацыі
Рэспублікі Беларусь

Мінск «Народная асвета» 2010

Репозиторий БГПУ

УДК 3(075.3=161.3)
ББК 60я721
Г76

Аўтары:
М. І. Вішнеўскі, В. В. Гінчук, В. М. Гірына, А. І. Шалашкевіч, Л. А. Мурашка, Л. М. Рабцаў, Т. В. Целяціцкая, А. Ф. Грэчнева, У. В. Падкапаеў, Н. В. Ляховіч-Петракова, І. А. Кузняцова, Н. А. Антановіч, Л. У. Старавойтава, Н. П. Дзенісюк

Рэцэнзенты:
кафедра паліталогіі і права Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка (дацэнт кафедры, кандыдат гістарычных навук *А. В. Ефімовіч*); кандыдат педагагічных навук, настаўнік гісторыі і грамадазнаўства вышэйшай катэгорыі сярэдняй агульнаадукацыйнай школы № 95 г. Мінска *А. А. Карзюк*; дацэнт кафедры паліталогіі Беларускага дзяржаўнага эканамічнага ўніверсітэта, кандыдат палітычных навук, дацэнт *Д. У. Бяляўцава*; настаўнік гісторыі вышэйшай катэгорыі, дырэктар Жодзінскага гісторыка-краязнаўчага музея *І. Ю. Супрановіч*

Пераклад з рускай мовы *М. Л. Страхі*

Умоўныя абазначэнні:

?! — пытанні і заданні

— практыкум

— дакументы і матэрыялы

— урок абагульнення

Грамадазнаўства : вучэб. дапам. для 11-га кл.
Г76 агульнаадукац. устаноў з беларус. мовай навучання / М. І. Вішнеўскі [і інш.] ; пад рэд. М. І. Вішнеўскага; пер. з рус. мовы М. Л. Страхі. — Мінск : Нар. асвета, 2010. — 262 с. : іл.
ISBN 978-985-03-1415-4.

УДК 3(075.3=161.3)
ББК 60я721

ISBN 978-985-03-1415-4

© Страха М. Л., пераклад на беларускую мову, 2010
© Афармленне. УП «Народная асвета», 2010

Уводзіны

Канстытуцыя нашай дзяржавы пачынаецца ўрачыстымі словамі прэамбулы:

«Мы, народ Рэспублікі Беларусь (Беларусі),

зыходзячы з адказнасці за цяперашні стан і будучыню Беларусі,

усведамляючы сябе паўнапраўным суб'ектам сусветнага супольніцтва і пацвярджаючы сваю прыхільнасць да агульначалавечых каштоўнасцей,

грунтуючыся на сваім неад'емным праве на самавызначэнне,

абапіраючыся на шматвяковую гісторыю развіцця беларускай дзяржаўнасці,

імкнучыся зацвердзіць правы і свабоды кожнага грамадзяніна Рэспублікі Беларусь,

жадаючы забяспечыць грамадзянскую згоду, непахісныя ўстоі народаўладдзя і прававой дзяржавы,

прымаем гэтую Канстытуцыю — Асноўны Закон Рэспублікі Беларусь».

Кожны з нас, з'яўляючыся грамадзянінам Рэспублікі Беларусь, усведамляе адказнасць за сваю дзяржаву перад сваім сумленнем, перад Гісторыяй.

Набліжаецца да завяршэння час вашай вучобы ў школе. Наперадзе самастойнае жыццё, адказны выбар будучай прафесіі. Вам давядзецца працаваць у новым калектыве, мець зносіны з новымі людзьмі, засвойваць новыя сацыяльныя ролі ў грамадстве. На кожным з этапаў жыцця вы нанава будзеце асэнсоўваць непарушную сувязь са сваёй краінай, сваім народам.

Трэцяя, завяршальная частка курса «Грамадазнаўства», якую вы будзеце вывучаць у 11-м класе, прысвечана беларускай дзяржаве. Дадзеная частка мае пэўную ўнутраную логіку пабудовы. Перш за ўсё вам трэба будзе вывучыць Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь. Гэта найважнейшы дзяржаўны дакумент, аб значнасці якога можна меркаваць

Рэпазіторый БДПУ

Змест

Уводзіны ... 3

Тэма 1. Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь

§ 1. Асноўны Закон дзяржавы ... 7
§ 2. Асновы канстытуцыйнага ладу Рэспублікі Беларусь ... 13
§ 3. Выбары і рэферэндумы ... 20
§ 4. Органы дзяржаўнай улады Рэспублікі Беларусь ... 25
§ 5. Канстытуцыйныя правы і абавязкі грамадзян ... 32
Практыкум «... Грамадзянінам быць абавязаны» ... 38
Дакументы і матэрыялы ... 43
Урок абагульнення ... 55

Тэма 2. Асноўныя галіны права

§ 6. Асновы грамадзянскага права ... 56
§ 7. Асновы працоўнага права ... 62
§ 8. Асновы сямейнага права ... 70
§ 9. Асновы адміністрацыйнага права ... 75
§ 10. Асновы крымінальнага права ... 80
§ 11. Праваахоўныя органы Рэспублікі Беларусь ... 87
Практыкум «Моладзь і права» ... 93
Дакументы і матэрыялы ... 99
Урок абагульнення ... 112

Тэма 3. Палітыка беларускай дзяржавы

§ 12. Сацыяльны партрэт Беларусі ... 114
§ 13. Беларуская сацыяльна-эканамічная мадэль ... 122
§ 14. Інавацыйнае развіццё краіны ... 130
§ 15. Рэгіянальная і аграрная палітыка ... 138
§ 16. Нацыянальная і канфесійная палітыка ... 145
§ 17. Развіццё культуры і ўмацаванне здароўя нацыі ... 152
§ 18. Маладзёжная палітыка ... 159
Практыкум «Роля моладзі ў станаўленні моцнай і квітнеючай Беларусі ... 167
Дакументы і матэрыялы ... 172
Урок абагульнення ... 184

Тэма 4. Беларусь у сучасным свеце

§ 19. Аблічча сучаснага свету ... 186
§ 20. Сістэма міжнародных адносін ... 193
§ 21. Глабальныя праблемы сучаснасці ... 201
§ 22. Гарызонты інфармацыйнага грамадства ... 209
§ 23. Праблемы суіснавання і ўзаемадзеяння краін і народаў ... 216
§ 24. Будучыня чалавецтва ... 222
Практыкум «Стратэгічныя напрамкі развіцця Рэспублікі Беларусь у XXI стагоддзі» ... 230
Дакументы і матэрыялы ... 240
Урок абагульнення ... 252
Заключэнне ... 254
Слоўнік ... 256
Літаратура ... 260

Вучэбнае выданне

Вішнеўскі Міхаіл Іванавіч
Гінчук Валянціна Васільеўна
Гірына Валянціна Мікалаеўна і інш.

ГРАМАДАЗНАЎСТВА

Вучэбны дапаможнік для 11 класа
агульнаадукацыйных устаноў
з беларускай мовай навучання

Заг. рэдакцыі *В. Г. Бехціна.* Рэдактар *В. В. Зань.* Афармленне *В. Я. Нога.* Мастацкія рэдактары *А. М. Хількевіч, Л. І. Мялоў.* Тэхнічны рэдактар *М. І. Чаплаводская.* Камп'ютарная вёрстка *Т. В. Свірыдзенка, А. Ю. Гурчонак.* Карэктары *Г. В. Алешка, В. С. Бабеня, З. М. Грышэлі, Т. М. Вядзярнікава.*

Падпісана ў друк 26.08.2010. Фармат $60 \times 90^1/_{16}$. Папера афсетная. Гарнітура школьная. Афсетны друк. Умоўн. друк. арк. 16,5. Ул.-выд. арк. 15. Тыраж 21 700 экз. Заказ 1317.

Выдавецкае рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства «Народная асвета» Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
ЛИ № 02330/0494083 ад 03.02.2009.
Пр. Пераможцаў, 11, 220004, Мінск.

ААТ «Паліграфкамбінат імя Я. Коласа».
ЛП № 02330/0150496 ад 11.03.2009.
Вул. Чырвоная, 23, 220600, Мінск.

Репозиторий БГПУ